

Historik a dějiny

Robert Kvaček

Historikové to někdy mají těžké, zvláště ti, kteří si za předmět vyvolili novodobé dějiny. Zbavují veřejnost těch představ o minulosti, jež nesouzní s poznávanou realitou. Tyto představy mívají i zdroje působící přesvědčivě, bývají jednoduché, nesložité a proto srozumitelné v dějích i soudech. Historikové se taky setkávají s ideologicky vytvářenou historickou publicistikou a s texty, které upravenou historickou argumentací slouží politickým záměrům a účelům. Převažující historické vědomí (či povědomí) dějepiscectví většinou nevytváří, ale usiluje o to, trvale se o tuto úlohu snaží. Vyžaduje to nezřídka i občanskou odvahu.

Příkladem je mi působení a ohlas tvorby PhDr. Ivana Kamence, CSc., jeho originálního vědeckého díla. Obdivuji je – škoda, že to nedokáží odpovídajícím způsobem vyjádřit. Kamenec se postavil zpříma, tedy svými vědomostmi a výkladovými schopnostmi nacionalistickým zkrácením dějin novodobého slovenského vývoje, které se nezastavovaly ani před dezinterpretacemi znevažujícími tragický úděl obětí nacismu a jeho aktivních souputníků.

V této tématice jsem začal poznávat Ivana Kamence zblízka. Rozhojňoval poznávání holokaustu o jeho podobu na Slovensku, a to monografiemi, studiemi, které patří do špičkové literatury o této tématice. Je utvářena vlastnostmi charakterizujícími Kamence jako dějepisce. Patří k nim především obsažná heuristika naplňovaná rozsáhlým výzkumem pramenů, schopností rozšiřovat je, zahrnovat mezi ně i zdroje, které pramenně vypovídají až objevným přístupem dějepisce. Příznačné je pro Kamence znalost širšího kontextu sledovaného tématu, rozlehlého dějinného prostoru, který mu slouží k hlubšímu a přesnějšímu pochopení, vřazení, posouzení.

Kamenec respektuje a naplňuje zásadu, že historiografie je vědou i kulturou; společenská úloha kultury a také její vnitřní dějiny ho ostatně zajímá i badatelsky. Monograficky se vyjadřující Kamenec je svým pojetím historie a vyzrálou stylistikou připraven i k obsahově bohatým syntézám. Přesvědčil o tom zdánlivě nenápadně, ale nepochybně, nevelkou, komplexně však vyznívající prací o Slovensku v letech 1939 – 1945. Měl jsem na jejím vzniku jistý vyvolávající podíl – jsem I. Kamencovi vděčný, že to mohu konstatovat. Pokládal jsem v 90. letech za potřebné, aby se o prvním slovenském státu více dozvěděl český čtenář. Autora jsem měl předem zvoleného a byl jsem opravdu rád, že I. Kamenec souhlasil. Zrodil se text, jemuž se dostalo interesovaného ohlasu nejen v Česku. Kamenec v něm